

PRODUKT FINALNY
ZRÓWNOWAŻONY MODEL EDUKACJI w RZEMIOŚLE
OPRACOWANY
NA PRZYKŁADZIE PRACOWNI CERAMICZNEJ

SPIS TREŚCI

1. PROBLEM, na który odpowiada produkt finalny	3
2. ELEMENTY, z których składa się innowacja/produkt finalny	6
2.1. Wizyty studyjne w przedsiębiorstwach przyjmujących stażystów	6
2.2. Stworzenie programów staży (stacjonarnego i mobilnego)	6
2.3. Szkolenie i panel wymiany doświadczeń dla mistrzów	7
2.4. Rekrutacja stażystów	7
2.5. Staż stacjonarny	8
2.6. Staż mobilny	9
2.7. Warsztaty i spotkania podsumowujące serię stażów	10
3. NARZĘDZIA, przygotowane do wykorzystania przez przyszłych użytkowników innowacji	12
3.1. Opisy stanowisk pracy	12
3.2. Program stażu stacjonarnego	12
3.3. Program stażu mobilnego	12
3.4. Dokumentacja przebiegu stażów:	12
4. ODBIORCY, którzy będą mogli wykorzystać produkt finalny	14
4.1. Kluczowi odbiorcy produktu	14
4.2. Alternatywni odbiorcy produktu finalnego	14
5. UŻYTKOWNICY, którzy będą mogli wykorzystać produkt finalny	16
5.1. Kluczowi użytkownicy produktu finalnego:	16
5.2. Alternatywni użytkownicy produktu finalnego:	16
6. DZIAŁANIA konieczne dla zastosowania/wdrożenia innowacji	17
7. KOSZT zastosowania innowacji	19
7.1. Etap realizacji zadania stażu stacjonarnego	20
7.2. Etap realizacji zadania stażu mobilnego	21
8. ZAKRES MOŻLIWYCH ZMIAN produktu finalnego	23
9. ROZWÓJ produktu finalnego i REKOMENDACJE do dalszych prac	24
10. Analiza porównawcza dwóch modeli stażu – Mobilnego i stacjonarnego	25

1. PROBLEM, na który odpowiada produkt finalny

Garncarstwo lub bardziej ogólnie ceramika to ogromna część dziedzictwa narodowego naszego kręgu kulturowego. Od tysięcy lat zajmuje istotne miejsce w życiu codziennym, i stanowi podwaliny dla rozwoju cywilizacji – bez naczyń nie rozwinęłyby się takie rzemiosła jak: sztuka kulinarna przede wszystkim, piekarnictwo, metalurgia, budownictwo, a z nim związana ceramika budowlana - kafle piecowe bogato zdobione, korony piecowe; figurki sakralne i świeckie, biżuteria ceramiczna oraz wiele innych mniej i bardziej znaczących dziedzin gospodarczych, a także sztuki ludowej i użytkowej. Dawniej pracownie garncarskie istniały w każdej większej osadzie i wsi, a tam gdzie nie było garncarza, zawsze znalazł się ktoś, kto potrafił przygotować glinę, wykonać naczynie i wypalić wysuszony uprzednio wyrób.

Dzisiaj zawód garncarza zaczyna należeć do rzadkich, niepopularnych, ale raczej nie do ginących. Zapotrzebowanie na wyroby unikatowe i tworzone na zamówienie klienta wzrasta z roku na rok. Rośnie też świadomość konsumencka, społeczna i ekologiczna. Przywożone z Azji tanie wyroby pseudo garncarskie zaczynają kojarzyć się z wykorzystywaniem dzieci do pracy nakładczej, niszczeniem środowiska naturalnego, a ponadto przyczyniają się jedynie do bogacenia niewielkiej grupy handlarzy. Coraz więcej konsumentów szuka wyrobów rodzimych charakterystycznych dla danego regionu, „krojonych na miarę”, unikatowych, tradycyjnych, na indywidualne zamówienie. Ogromną popularnością cieszą się warsztaty ceramiczne dla dzieci, dorosłych i seniorów.

Istotnym problemem, który dostrzega Grantobiorca, jest fakt, iż w Polsce nie istnieje żadna, konkretna placówka edukacyjna ani oficjalna sieć pracowni mogących szkolić w rzemieślniczym zawodzie „ceramika wyrobów użytkowych i ozdobnych” bądź garncarza w sposób kompletny i wystarczający do podjęcia samodzielnej działalności gospodarczej. Istnieją oczywiście różne miejsca proponujące warsztaty hobbystyczne, szkoły artystyczne oraz kursy doszkalające dla instruktorów rzemiosł artystycznych i

użytkowych. Jednak żadne z tych miejsc nie daje zainteresowanemu pełnego spektrum doskonalenia teoretycznego i praktycznego danego zawodu.

Staż to także bardzo często dofinansowany okres próbny, na który z wielu powodów nie stać pracodawców. Najczęściej młodzi pracownicy chcą dobrze zarabiać już na starcie. Niestety, zwykle w pierwszych miesiącach pracy spowalniają oni proces produkcyjny, ponieważ mistrz biorący odpowiedzialność za szkolenie, poświęca mniej czasu na swoją codzienną pracę. Odwołać tu się można do bardzo starej tradycji praktyki terminatora i czeladniczej. Terminator nie dość, że płacił za pobyt i doskonalenie się w rzemiośle w pracowni mistrza przez kilka lat, nie dostając żadnego wynagrodzenia, to jeszcze musiał wykonywać wiele zadań zupełnie nie związanych z zawodem. W tym okresie następowała naturalna selekcja uczniów. Tylko silnie zdeterminowane jednostki pozostawały do końca etapu nauki i zdawały egzamin czeladniczy. Czeladnik zazwyczaj pozostawał u swego mistrza na dłuższy okres i wówczas za pracę otrzymywał wynagrodzenie. Ta koncepcja bazuje na starych, tradycyjnych rozwiązaniach, ponieważ dawały one rezultaty w postaci dobrze wykwalifikowanych rzemieślników. W wielu krajach stare systemy edukacji w różnych zawodach rzemieślniczych nadal dobrze funkcjonują, ale podstawą tych starych systemów nauczania jest umiejętność zaadaptowane ich do dzisiejszych warunków i potrzeb.

Zrównoważony model edukacji w rzemiośle opracowany na przykładzie pracowni ceramicznej to rozwiązanie, które pozwoli zarówno absolwentom szkół na przejście z ogólnej edukacji powszechnej na rynek pracy, a także na efektywną zmianę lub poszerzenie kwalifikacji osobom dorosłym, bezrobotnym, czy nawet wykluczonym zawodowo i społecznie.

Kluczowe kompetencje przyszłych rzemieślników, tj. codzienne zadania i trudności napotymane jedynie w kompletnym procesie produkcyjno – usługowym, są trudne i często nawet niemożliwe do uformowania w procesie edukacji szkolnej. Ilość studentów i „sztuczne” warunki panujące w szkolnych i uczelnianych pracowniach nie dają pełnego obrazu rzeczywistości, z którą zderza się na co dzień przeciętny rzemieślnik.

Teoretyczne aspekty zawodów rzemieślniczych podejmowane w szkole często nie mają przełożenia na praktykę w biznesie. Podręczniki do nauki zawodu nie są od lat aktualizowane, a codzienność przynosi zupełnie inne problemy niż te opisywane w starych podręcznikach. Nowe problemy, które trzeba rozwiązywać na bieżąco, jak chociażby rozbieżności w składzie pomiędzy substancjami pochodzenia mineralnego a związkami chemicznymi opisywanymi w fachowej literaturze, nie mają odzwierciedlenia w przestarzałych książkach, w dodatku trudno dostępnych.

Realia na rynku pracy, kontakt z klientami, stres związany z terminami dotrzymania umów – to kolejne aspekty możliwe do wychwycenia jedynie z poziomu praktyki pozaszkolnej.

W trosce o wyposażenie pracowni szkoły i wyższe uczelnie zatrudniają technologów i asystentów, którzy często nie angażują uczniów czy studentów w procesy załadunku, przygotowania materiałów, nie mówiąc już o zamawianiu, zaopatrywaniu i poszukiwaniu na rynku surowców. Na szkoleniach i kursach z kolei wiele tworzyw dociera w postaci już całkowicie gotowej do użycia, natomiast ceramicy chcąc być konkurencyjnymi cenowo i technologicznie – sami tworzą receptury mas i szkliv, konstruują urządzenia według własnego pomysłu, dostosowane do określonej działalności i opracowują innowacyjne technologie. To są kolejne problemy możliwe do rozwiązania tylko i wyłącznie w edukacji opartej o długoterminowe staże.

2. ELEMENTY, z których składa się innowacja/produkt finalny

2.1. Wizyty studyjne w przedsiębiorstwach przyjmujących stażystów

Podstawą do stworzenia zrównoważonego modelu edukacji w rzemiośle opracowanego na przykładzie pracowni ceramicznej jest zorganizowanie sieci przedsiębiorstw, które będą przygotowane do edukacji praktycznie i merytorycznie. Nie ma innego sposobu, jak zapoznanie się ze specyfiką ich pracy osobiście przez koordynatora i doradcę merytorycznego.

Niezbędne jest sporządzenie opisów stanowisk pracy, rozeznanie warunków pobytowych, a ponadto nawiązanie kontaktu z mistrzami produkcji w celu poznania ich kompetencji edukacyjnych.

2.2. Stworzenie programów staży (stacjonarnego i mobilnego)

Tworzenie programów stażowych odbywać się powinno na podstawie sporządzonych notatek z odbytych uprzednio wizyt studyjnych w przystępujących do programów stażowych przedsiębiorstwach.

Należy wziąć pod uwagę następujące czynniki:

- ⑩ warunki lokalowe pracowni (decydują one m.in. o ilości stażystów mogących jednocześnie odbywać staże);
- ⑩ główną technologię w funkcjonującym przedsiębiorstwie (podstawowa wytyczna dla stażysty i szkoły lub instytucji kierującej na staż);
- ⑩ możliwości noclegowe i żywieniowe w pobliżu pracowni.

Przy sporządzaniu szczegółowego opisu programu stażowego należy uwzględnić niżej wymienione czynniki:

1. Zasady odbywania stażu w dwóch pracowniach ceramicznych (tu powinno się opisać szczegółowo takie kwestie jak: czas trwania, wymiar godzin, pracownie ceramiczne, w których realizowany będzie staż, stanowisko, krótki opis formuły

- stażu, wynagrodzenie za staż, dodatkowe formy wsparcia).
2. Cele stażu, czyli możliwości nabycia różnorodnych kompetencji zawodowych nie związanych bezpośrednio z danym zawodem.
 3. Zakres i opis konkretnych zadań zawodowych proponowanych do wykonania przez stażystę.
 4. Rodzaj umiejętności zawodowych, jakie nabędzie stażysta po zrealizowaniu programu stażu (możliwe do nabycia w zależności od miejsca odbywania stażu).

2.3. Szkolenie i panel wymiany doświadczeń dla mistrzów

Każdy z przedsiębiorców uczestniczący w prowadzeniu stażów powinien mieć doświadczenie w szkoleniu własnych pracowników, ale mimo to proces edukacji stawia przed nimi ciągle nowe wyzwania. Dlatego też bardzo cenne są spotkania z innymi nauczycielami zawodu. Niezbędne jest dzielenie się spostrzeżeniami dotyczącymi procesu nauczania i doskonalenia się w określonym zawodzie, w tym także nabywania umiejętności i biegłości w zawodzie garncarza. Rozwijają się różnorodne technologie teleinformatyczne, usprawniane są urządzenia, a nawet w świecie tradycyjnych rzemiosł, do których można zaliczyć ceramikę, pojawiają się nowinki, które w nowatorski sposób udoskonalają i przyspieszają proces wytwarzania produktów. Takie szkolenia to często jedyna szansa, by poza pracą zawodową mistrz mógł rozwijać swoje umiejętności i poszerzać wiedzę zarówno teoretyczną jak i praktyczną. Niezmiernie ważne jest też to, by otwierać mistrzów na korzystanie kreatywności ich przyszłych uczniów.

2.4. Rekrutacja stażystów

To jeden z najważniejszych, istotnych elementów, od którego właściwego przebiegu zależeć będzie formuła stażu. Na tym etapie koordynator lub osoba monitorująca przebieg rekrutacji przy udziale doradcy merytorycznego ma za zadanie dobranie stażystów do odpowiednich pracowni.

Zarówno mistrz jak i uczeń mają w dzisiejszych czasach ogromne oczekiwania od procesu edukacji zawodowej. Po pierwsze pod uwagę muszą być brane potrzeby

kadrowe i możliwości edukacyjne konkretnego zakładu czy pracowni. Pod tym kątem, na podstawie analizy CV i listów motywacyjnych stażystów, następuje przydzielenie konkretnych miejsc odbywania stażów.

2.5. Staż stacjonarny

Forma stacjonarna, czyli całodobowy pobyt w domu i pracowni rzemieślniczej, umożliwi obserwację życia i pracy zawodowej, to znaczy problemów i zadań, którym musi sprostać przedsiębiorca w zakresie produkcji, sprzedaży, promocji, zarządzania, procesu kształcenia oraz łączenie tego wszystkiego z życiem rodzinnym.

Każdego dnia rzemieślnik na przykład mistrz garncarstwa styka się z różnymi zagadnieniami i problemami, którym zwykle musi sam sprostać. Może to być awaria pieca, brak prądu i konieczność korzystania z koła garncarskiego napędzanego siłą mięśni, zatkany komin, czy rozbieżności w składzie surowcowym zamówionych kopalin (materiałów o zróżnicowanym składzie chemicznym). To wszystko pod silną presją ściśle określonego czasu realizacji zamówienia.

W przypadku formy stacjonarnego stażu pojawia się możliwość obserwacji dużo większego spektrum czasowego niż typowy 8-godzinny dzień pracy. Zarówno konieczność niezbędnych napraw, jak i umiejętności radzenia sobie z obsługą prostych urządzeń mogą okazać się niezbędnymi w najróżniejszych sytuacjach, które niesie ze sobą ryzyko każdej działalności rzemieślniczej.

Podczas stażu stacjonarnego uczeń nabywa takie umiejętności jak:

- ⑩ dbanie o stanowisko pracy (utrzymywanie w czystości narzędzi, ład i porządek w miejscu pracy);
- ⑩ przestrzeganie przepisów bhp;
- ⑩ dostosowanie się do procedur obowiązujących w konkretnym warsztacie i miejscu stałego pobytu w czasie stażu;

- ⑩ współdecydowania w kwestii codziennych czynności związanych z przebywaniem z rodziną mistrza (np. pomoc w organizacji posiłków, sprzątanie pomieszczeń, uczestniczenie w organizacji czasu wolnego od zajęć zawodowych);
- ⑩ samodzielne podejmowanie decyzji w zakresie tempa pracy, ilości wykonanych produktów i ich jakości oraz drobnych napraw prostych urządzeń, które uległy awarii;
- ⑩ planowanie procesu wyrobu produktu;
- ⑩ przestrzeganie zasad współżycia w grupie oraz zasad dobrego wychowania.

Zakres podejmowanych zadań obejmuje przede wszystkim czynności związane z przygotowaniem materiałów do produkcji danego produktu, ustalenia kolejnych faz cyklu produkcji oraz tworzenia wyrobu najpierw pod kierunkiem mistrza, a później samodzielnie aż do osiągnięcia w miarę doskonałego produktu bliskiego wzorcowi, a następnie tworzenie wyrobów wg. własnego pomysłu z zachowaniem określonych wcześniej procedur.

2.6. Staż mobilny

Forma mobilna, czyli umożliwienie spędzenia od jednego do kilku tygodni w większej ilości pracowni o całkowicie różnych profilach produkcyjnych. Ta forma z kolei daje absolwentom możliwość kształcenia poprzez zapoznanie się z różnorodnością profili, a co za tym idzie, pozwala na odnalezienie najbardziej pasjonujących form pracy. Uczeń a zarazem pracownik bez pasji szybko traci kreatywność i zaangażowanie, tak ważne dla dobrego funkcjonowania biznesu w tym mocno artystycznym rzemiośle, jakim jest niewątpliwie na przykład szeroko rozumiane garncarstwo

W wyżej wymienionym rodzaju stażu uczeń otrzymuje możliwość nie tylko przyuczenia się do zawodu i zajmowania konkretnych stanowisk w jednym zakładzie pracy, ale również umożliwia mu się w ten sposób bezpośrednią obserwację różnych, odmiennych technologii, urządzeń oraz umiejętności. Tym właśnie różni się od stacjonarnej formy stażu, która nastawiona jest na jeden rodzaj procesu produkcyjnego.

Staż mobilny to w dużej mierze najbardziej kompetentny i praktyczny przewodnik na drodze do poszukiwania technik i technologii najbardziej odpowiednich dla danego ucznia. Adept zatem zdobywa umiejętności dostosowywania się do zmiennych warunków pracy, procedur, grup ludzi, z którymi przebywa; szukania dla siebie najbardziej odpowiedniej technologii, jaka sprawi mu satysfakcję i przyniesie wymierny sukces ekonomiczny.

Do zadań odbywającego taki staż należy: wnikliwość obserwacji odmiennych procesów produkcji, sporządzanie niezbędnych notatek, porównywanie różnych technologii, nauka podstaw przynajmniej kilku do wyboru profili rzemieślniczych zawodów związanych z jedną branżą.

2.7. Warsztaty i spotkania podsumowujące serię stażów

Tworzenie i realizację nowatorskiej koncepcji edukacji zawodowej należy rozwijać i ciągle modyfikować oraz kontrolować jej skuteczność. Bardzo istotne są również wszelkie opracowania dotyczące przebiegu stażów, z których będą korzystać kolejni użytkownicy i odbiorcy tychże opracowań. Tu idealną formą do wyżej wymienionych celów jest spotkanie wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację zadań edukacyjnych.

W trakcie spotkań należy organizować telekonferencje z udziałem mistrzów zainteresowanych dzieleniem się zdobytą wiedzą innowacyjną. Niezbędne będą odbywane cyklicznie panele dyskusyjne, podczas których zostaną poruszone tematy technologiczne, kulturowe i edukacyjne. Zarówno mistrzowie jak i uczniowie muszą mieć możliwość partnerskiej dyskusji na temat kształtu i rozwoju niniejszego modelu edukacji. Należy przy tym porównywać, opisywać, krytykować, dążyć do zmian i ulepszenia sposobów produkcji wyrobów zarówno o charakterze artystycznym jak i użytkowym.

Niezmiernie ważnym elementem spotkań rzemieślników, poza wymianą nowych doświadczeń w zakresie teorii, są zadania praktyczne. Można tu testować nowoczesne rozwiązania technologiczne i dzielić się zdobytymi praktykami. Taki element spotkań ma

nie tylko wymiar edukacyjny, ale także przyczynić się może do wzrostu konkurencyjności i rozwoju przedsiębiorstw oraz powstawania nowych zakładów rzemieślniczych.

W dobie przejścia wielu płaszczyzn międzyludzkiej komunikacji przez różnorodne media, to właśnie spotkania międzyludzkie a nie tylko dyskusje na forach itp. powinny stanowić podwaliny do zmian w systemie edukacji zawodowej i ogólnej.

3. NARZĘDZIA, przygotowane do wykorzystania przez przyszłych użytkowników innowacji

3.1. Opisy stanowisk pracy

Opisy zostały wykonane na podstawie odbytych wizyt studyjnych w pracowniach i przedsiębiorstwach dysponujących odpowiednimi warunkami do odbycia stażów. Zawierają dane dotyczące wyposażenia pracowni, stanowisk zawodowych, profili produkcyjno-usługowych, warunków pobytowych, lokalizacji i możliwości komunikacyjnych, wykorzystywanych technologii, etc.

(Przykładowe opisy stanowisk pracy znajdują się w załącznikach, rozdz. 12.)

3.2. Program stażu stacjonarnego

W programie stażu stacjonarnego zostało zawarte omówienie celów stażu, zakres i opis zadań wykonywanych przez stażystę, spektrum technik i technologii stosowanych w pracowni np. garncarskiej, zasady odbywania stażu i funkcjonowania w miejscu czasowego pobytu, oraz rodzaj umiejętności zawodowych, jakie nabędzie stażysta po zrealizowaniu kolejnych faz cyklu szkoleniowego. *(Program stażu stacjonarnego znajduje się w załącznikach, rozdz. 12.)*

3.3. Program stażu mobilnego

W programie stażu mobilnego zostało zawarte omówienie celów stażu, zakres i opis zadań wykonywanych przez stażystę, spektrum technik i technologii stosowanych w pracowni, zasady odbywania stażu i funkcjonowania w miejscu czasowego pobytu oraz rodzaj umiejętności zawodowych, jakie nabędzie stażysta po zrealizowaniu tegoż programu. *(Program stażu mobilnego znajduje się w załącznikach, rozdz. 12.)*

3.4. Dokumentacja przebiegu stażów:

Dokumentacja podczas całego przebiegu stażów została przeprowadzona dzięki utworzeniu dzienników zajęć, listy obecności, potwierdzenia odbioru, ankiety dla mistrzów i stażystów oraz przykładowemu wykazowi materiałów zakupionych na warsztaty integracyjne (dokumenty dostępne w załącznikach).

4. ODBIORCY, którzy będą mogli wykorzystać produkt finalny

4.1. Kluczowi odbiorcy produktu

- ⑩ uczniowie i absolwenci Liceów Plastycznych
- ⑩ studenci i absolwenci kierunków artystycznych, technicznych i pedagogicznych korzystający przede wszystkim ze stażu mobilnego, dającego większą szansę indywidualnego rozwoju w różnych profilach i technologiach; lecz także ze stażu stacjonarnego, dającego absolwentom stosowną biegłość w wykonywaniu konkretnych wyrobów rzemiosła artystycznego;
- ⑩ pracodawcy, którzy widzą konieczność zaangażowania się w reformę systemu edukacji zawodowej, dążącej na całym świecie w kierunku dualnego systemu kształcenia, powinni zaangażować się w staż mobilny z racji wielokierunkowego spojrzenia na zmieniające się w szybkim tempie procesy produkcji coraz bardziej zautomatyzowane, ponadto ulegające coraz agresywniejszej konkurencyjności;
- ⑩ rzemieślnicy pobierający naukę zawodu garncarz/ceramik – użytkownicy powinni odbywać staż stacjonarny, gdyż w czasie trwania tego stażu adepci zdobywają dobrze ugruntowaną wiedzę zawodową oraz praktyczne umiejętności pozwalające im na samodzielne wykonywanie zawodu po zdaniu egzaminu zawodowego w cechu rzemiosł.

4.2. Alternatywni odbiorcy produktu finalnego

- ⑩ szczególna grupa, do której jest kierowana ta koncepcja to młodzież z ośrodków wychowawczych (wartość dodana = resocjalizacja przez pracę i sztukę);
- ⑩ renciści i emeryci;
- ⑩ osoby zagrożone wykluczeniem zawodowym;
- ⑩ bezrobotne osoby dorosłe chcące zmienić zawód i poszerzyć kwalifikacje;

- ⑩ osoby niepełnosprawne z defektami fizycznymi i psychicznymi.

5. UŻYTKOWNICY, którzy będą mogli wykorzystać produkt finalny

5.1. Kluczowi użytkownicy produktu finalnego:

- przedsiębiorstwa z branży ceramicznej
- ośrodki wychowawcze posiadające pracownie rzemieślnicze
- szkoły zawodowe i uczelnie wyższe
- izby rzemiosł
- ośrodki kultury
- warsztaty terapii zajęciowej
- domy pomocy społecznej

5.2. Alternatywni użytkownicy produktu finalnego:

- ⑩ centra kształcenia zawodowego i ustawicznego
- ⑩ ochotnicze hufce pracy
- ⑩ streetworkerzy

6. DZIAŁANIA konieczne dla zastosowania/wdrożenia innowacji

Użytkownik chcący zastosować innowację społeczną powinien podjąć następujące działania niezbędne do zastosowania produktu:

1. Nawiązanie współpracy z przedsiębiorcami i mistrzami rzemiosł różnych chcącymi wspierać aktywnie system edukacji zawodowej. Do realizacji zadania niezbędne jest stworzenie sieci pracowni przygotowanych zarówno technicznie, jak i merytorycznie. Obowiązkowym działaniem są w tym przypadku wizyty studyjne mające na celu rozpoznanie i opisanie warunków edukacyjnych i pobytowych panujących w przedsiębiorstwach.

2. Organizacja warsztatów dla mistrzów - powinna mieć formę luźnych paneli dyskusyjnych, podczas których mistrzowie dzielą się doświadczeniami z zakresu edukacji zawodowej, organizacji stanowisk pracy, technologii.

3. Stworzenie programu stażu stacjonarnego – musi być dostosowany do warunków panujących w przedsiębiorstwie. Jednocześnie nie może być on w żaden sposób narzucony przez kogokolwiek. To mistrz musi decydować o odpowiedniej formie nauki, pasującej do specyfiki zadań wykonywanych w toku produkcyjnym w jego zakładzie. i to właśnie mistrz powinien mieć wpływ na ostateczny kształt programu.

Elementem, na który należy zwrócić uwagę, jest zbiór zasad funkcjonowania w domu rzemieślnika (cisza nocna, utrzymanie czystości, przygotowanie posiłków itp.)

4. Stworzenie programu stażu mobilnego – w tym przypadku tworzenie jednolitego programu dla różnorodnych pracowni również okazuje się trudne. Chodzi przede wszystkim o zakres zadań zawodowych zróżnicowany dla każdego przedsiębiorstwa; w trakcie krótkiego stażu nie należy modyfikować toku pracy pod kątem edukacji stażysty. Okres pobytu powinien być wykorzystany na pilną obserwację procesu technologicznego, a zadania powierzane stażystom muszą być technologicznie nieskomplikowane i dostosowane do posiadanych przez ucznia umiejętności. Również w tym przypadku to właśnie mistrzowie muszą mieć wpływ na ostateczny kształt

programu.

5. Warsztaty i sympozja podsumowujące dłuższe okresy stażów (np. doroczne). Tu podobnie jak w pkt. 2. nie należy tworzyć sztywnego programu edukacyjnego (z wyjątkiem zadań praktycznych). Trzeba stworzyć warunki do integracji i luźnych rozmów podsumowujących staże. Niezmiernie istotny jest czynnik integracyjny, czyli np. wspólne spożywanie posiłków – ten element pozwala na przełamanie barier między ludźmi o często dużej różnicy wieku. Ankiety, opisy, opinie czy wywiady z indywidualnymi odbiorcami i użytkownikami nie są całkowicie miarodajne przy ocenie skuteczności koncepcji. Za to wnioski nasuwające się w trakcie umiejętnie moderowanych dyskusji (należy pilnować jedynie tego, aby poruszane tematy nie odbiegały znacznie od tematu wiodącego), są najbardziej kompletne, ponieważ powstają w wyniku spotkania różnorodnych perspektyw.

6. Dokumentacja przebiegu staży:

Podstawowym narzędziem monitorowania stażu jest dziennik zajęć, muszą się w nim znaleźć opisane poszczególne dni pracy z uwzględnieniem założeń programu stażu. Rzemieślnik w celu dokładnego rozliczenia kosztów musi pilnować także podpisów na liście obecności, przy odbiorze noclegów i wyżywienia oraz ryczałcie za dojazd.

7. KOSZT zastosowania innowacji

W celu wdrożenia innowacji, jaką jest „ZRÓWNOWAŻONY MODEL EDUKACJI w RZEMIOŚLE OPRACOWANY NA PRZYKŁADZIE PRACOWNI CERAMICZNEJ” należy ponieść nakłady finansowe.

Oszacowano przybliżony koszt zastosowania innowacji w praktyce (poza projektem) w przeliczeniu na miesiąc funkcjonowania rozwiązania w działalności przyszłego użytkownika. Jeżeli użytkownik nie dysponuje salami wykładowymi do prowadzenia szkoleń, koszt obejmuje także wynajem tego typu pomieszczeń.

Koszty noclegów, wyżywienia i zwrotów kosztów przejazdu są jedynie szacunkowe z uwagi na różnorodne ceny wynajmu, możliwości zapewnienia wyżywienia oraz rozmieszczenie przedsiębiorstw i związane z tym utrudnienia komunikacyjne.

Kwoty uznane jako wypłaty dla mistrzów oraz stażystów powinny być zweryfikowane na podstawie minimalnych płac obowiązujących w roku realizacji zadania.

7.1. Etap realizacji zadania stażu stacjonarnego

Narzędzie	Nazwa kosztu	Wartość
Staż (koszt w przeliczeniu na jednego stażystę)	Wynagrodzenie dla mistrza	Minimalna płaca brutto 2080zł
	Noclegi	30 dni (22 dni robocze + 8 dni wolnych) x 80zł = 2400zł
	wyżywienie	30 dni x 70 zł = 2100zł
	zwrot kosztów przejazdu	400,00 zł
	Wynagrodzenie dla stażysty	1 100,00 zł
	Wynajem sali wykładowej	50zł/ godzina x 8 godzin = 400zł
	Zwrot kosztów poniesionych na zakup materiałów	500,00 zł
Łączny koszt etapu		8 980,00 zł

7.2. Etap realizacji zadania stażu mobilnego

Narzędzie	Nazwa kosztu	Wartość
Staż (koszt w przeliczeniu na jednego stażystę)	Wynagrodzenie dla mistrza	Minimalna płaca brutto 2080zł
	Noclegi	22 dni robocze x 80zł = 1780zł
	wyżywienie	22 dni x 70 zł = 1540 zł
	zwrot kosztów przejazdu	400,00 zł
	Wynagrodzenie dla stażysty	1 100,00 zł
	Wynajem sali wykładowej	50zł/ godzina x 8 godzin = 400zł
	Zwrot kosztów poniesionych na zakup materiałów	500,00 zł
Łączny koszt etapu		7 800,00 zł

Koszta organizacji stażu mobilnego są niższe z uwagi na inną jego specyfikę. Staż stacjonarny zakłada dodatkowo pobyt i integrację z rodziną rzemieślnika, natomiast mobilny skoncentrowany jest jedynie na nauce rzemiosła. Obydwa modele powinny być wdrażane i realizowane na skalę krajową bez względu na koszty, ponieważ w sposób znaczny poszerzają wiedzę i umiejętności absolwentów, pozostając konkurencyjnymi cenowo w stosunku do tworzenia specjalistycznych placówek edukacyjnych.

Koszta organizacji tradycyjnych staży nie obejmują noclegów i wyżywienia przez co suma pieniędzy niezbędnych do ich organizacji jest praktycznie o połowę niższa. Jednakże specyfika opracowanych tutaj modeli edukacyjnych wymaga wygenerowania tego typu kosztów. W związku z powyższym organizatorzy realizujący innowacyjne staże powinni szukać dodatkowych źródeł finansowania. Do partycypacji w takich projektach należałoby szukać partnerów instytucjonalnych tj.: inkubatory przedsiębiorczości, szkoły i uczelnie, urzędy pracy, fundacje etc.

Kolejnym źródłem finansowania edukacji stażowej powinna być także częściowa komercjalizacja projektów. Wzorem krajów zachodnich – nauka u rzemieślnika jest w pewnym sensie zjawiskiem elitarnym. Konieczność partycypacji finansowej stażystów selekcjonuje odbiorców. Jeżeli młody człowiek lub też jego rodzina musi częściowo finansować udział w nauce, biorą pod uwagę wybór rzemiosła pod kątem zarówno pasji jak i opłacalności wykonywania zawodu.

Jeżeli chodzi o podjęcie decyzji co do realizacji wybranego modelu stażu, pomocna będzie analiza porównawcza staży (rozdz. 10). Wskaźnikiem do wyboru opcji szkoleniowej muszą być indywidualne predyspozycje jednostki wysyłającej stażystów, tudzież pracodawców, bądź też absolwentów.

8. ZAKRES MOŻLIWYCH ZMIAN produktu finalnego

Podstawowym problem dla przeciętnego rzemieślnika jest fakt przebrnięcia przez dokumentację projektową. Pomimo stosunkowo młodego wieku jak na mistrza zawodu (35 lat), koordynator innowacji miał spore trudności z tworzeniem dokumentów, opisywaniem rezultatów oraz ze zrozumieniem nowomowy projektowej.

Innowacja była testowana z udziałem doradcy merytorycznego, którego zakres prac polegał na udziale w wizytach studyjnych, opisie stanowisk pracy, konsultacji na etapie tworzenia programów stażowych oraz udziale w warsztatach. Pozostałe prace związane z obsługą projektu, koordynacją przebiegu staży, organizacją warsztatów oraz dokumentacją projektu wykonał grantobiorca, czyli de facto jedna osoba. Podsumowując przebieg realizacji zadania wysnuwa się wniosek, że przy realizacji podobnych koncepcji edukacji stażowej powinno się powołać co najmniej jedno pełnoetatowe stanowisko koordynatora.

Tworzenie dokumentacji, opisywanie rezultatów oraz nowomowa projektowa to aspekty wręcz odstrasające potencjalnych użytkowników i odbiorców koncepcji stażowej. w trakcie warsztatów z mistrzami oraz spotkania podsumowującego projekt okazało się, że podobne wnioski mają zarówno przedsiębiorcy, doradca merytoryczny jak i stażyści.

W związku z powyższym powinna powstać platforma internetowa pozwalająca na:

- udostępnienie profili stażystów i mistrzów
- opublikowanie niezbędnych dokumentów
- wymianę doświadczeń
- dyskusje merytoryczne i techniczne
- porady zawodowe

Rekrutacja odbywać się powinna z pomocą stworzonego specjalnie dla tego procesu systemu informatycznego opartego o bazę danych mistrzów i uczniów.

w związku z ogromną różnorodnością pracowni oraz rozmieszczeniem pracowni na terenie całej Polski (a także możliwością uczestnictwa w procesie edukacji pracowni zagranicznych) baza danych pozwoli na ułatwienie komunikacji pomiędzy oddalonymi terytorialnie podmiotami.

Istotnym elementem takiej bazy będzie zatrudniony na zlecenie doradca zawodowy, który na podstawie analizy zamieszczonych tam dokumentów będzie w stanie pomóc mistrzom i uczniom w dopasowaniu potrzeb i wymagań obydwu stron.

Błędem w finansowaniu testowanej koncepcji praktycznej nauki zawodu jest dysproporcja w wynagradzaniu ucznia i mistrza. w starej tradycji dobrą wolą mistrza było płacenie czeladnikowi, a często ten musiał nawet płacić za przyuczenie. w Niemczech uczniowie nadal płacą za edukację i to mistrz widzi i decyduje, czy są podstawy do jego dodatkowego wynagrodzenia. Ten mechanizm należy powielać i naśladować.

W trakcie trwania krótkiego projektu i przy stosunkowo niedużej promocji staży okazało się, że liczba osób zainteresowanych zdecydowanie przekracza możliwości finansowe grantu. w związku z powyższym minimalny czas trwania stażu powinien być wydłużony do minimum 3 miesięcy, a chcąc uzyskać dobre efekty edukacyjne należałoby stworzyć modele stażu rocznego i dwuletniego.

Także kryteria wiekowe okazały się dużym ograniczeniem dla osób chętnych do odbycia praktyki zawodowej u mistrzów zawodu. Wiele potencjalnie zainteresowanych odbyciem praktyki osób to ludzie pracujący i bezrobotni. Dodatkowo okazało się, że studenci często przekraczają wiek 25 lat. Zarówno wiek jak i bycie uczniem nie powinno być ograniczeniem co do możliwości odbywania stażu.

9. ROZWÓJ produktu finalnego i REKOMENDACJE do dalszych prac

Koncepcja edukacji stażowej inspirowana dualnym system nauczania zawodu powinna być rozwijana w oparciu o doświadczenia krajów takich jak Dania czy Niemcy. Załączki edukacji zawodowej można tam zaobserwować już na etapie wczesnej szkoły

podstawowej. Umożliwia się tam i proponuje dzieciom spotkania i wycieczki do wybranych przez nie pracowni, zakładów i przedsiębiorstw. Tylko dzięki takim działaniom można oczekiwać, że przyszli studenci i uczniowie szkół zawodowych będą w stanie w sposób świadomy dokonać wyboru kierunku własnej edukacji. Dodatkowo świadomość konsumencką rodzi się przez doświadczenie i bezpośrednią obserwację pracy rzemieślniczej.

Zamiast pomysłów na tworzenie niesamowicie drogich, nowoczesnych ośrodków edukacyjnych, powinno się wziąć pod uwagę wdrażanie ogólnopolskiej koncepcji edukacji stażowej. To prawda, że w dobrze wyposażonych szkolnych pracowniach uczeń może zdobywać wiedzę „na czasie”, ale niestety statystyki pokazują, że wielu studentów nie kontynuuje po zakończeniu edukacji pracy w wyuczonym zawodzie. w związku z tym koszty edukacji rosną – trzeba inwestować w kolejnych uczniów. w systemie dualnym, zakładającym przewagę praktyki nad teorią, gdzie uczniowie znają już zarys zawodu, na etapie wyboru kierunku szkoły następuje naturalna selekcja osób realnie zainteresowanych danym rzemiosłem.

Dokumentacja stażowa musi być ujednolicona i czytelna dla użytkowników i odbiorców. Także ilość dokumentów powinna być ograniczana do minimum. Formalności są głównym powodem dla których wielu uczniów i mistrzów nie decyduje się na udział w projektach i grantach. Nawet na etapie wdrażania koncepcji przerost części biurokratycznej może powodować w środowisku rzemieślników niechęć do realizacji koncepcji.

10. Analiza porównawcza dwóch modeli stażu – Mobilnego i stacjonarnego

STAŻ STACJONARNY	
ZALETY	WADY
- możliwość obserwacji pełnego spektrum życia rzemieślnika, które wykracza poza 8 godzinny dzień tradycyjnej praktyki -	- brak możliwości wytchnienia i złapania dystansu do codzienności spowodowane ciągłym przebywaniem w bezpośrednim

<p>połączenie życia rodzinnego z zawodowym</p> <ul style="list-style-type: none">- kompletne przeszkolenie potencjalnego pracownika- duża intensywność szkolenia i możliwość spędzenia dodatkowych godzin w warsztacie- możliwość pozyskania przygotowanego do zawodu pracownika- bezpośredni kontakt mistrz – uczeń i płynące z tego obustronne możliwości edukacyjne – z jednej strony oczywista korzyść dla ucznia z drugiej strony nauczyciel może skorzystać ze świeżego spojrzenia młodej osoby- korzyści dla domowników – kontakt ze studentami, osobami poszukującymi, czyli otwarcie się na świat, a w przypadku stażystów z zagranicy – możliwość praktyki językowej- możliwość resocjalizacji przez pracę i pobyt w domu rodzinnym rzemieślnika	<p>pobliżu miejsca pracy</p> <ul style="list-style-type: none">- ograniczone spektrum szkolenia- mała ilość potencjalnych technologii, które może zgłębić stażysta- utrudniony dostęp do stażu spowodowany potencjalną lokalizacją pracowni oraz koniecznością długoterminowego pobytu w miejscu praktyki
---	---

STAŻ MOBILNY	
ZALETY	WADY
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość zapoznania się z szerokim spektrum dziedzin i technologii ceramicznych - czas na odnalezienie kierunku w rzemiośle, który najbardziej odpowiada zainteresowaniom oraz umiejętnościom stażysty - możliwość pozyskania pracownika - stworzenie sieci pracowni uzupełniających wzajemnie swoje możliwości edukacyjnego - oddzielenie miejsca pobytu tymczasowego od zakładu pracy daje zarówno pracodawcy jak i stażyście możliwość wytchnienia oraz codziennego, świeżego spojrzenia na zagadnienia zawodowe - rozwój obustronny – z jednej strony oczywista korzyść dla uczniów z drugiej strony nauczyciele także mogą skorzystać ze świeżego spojrzenia młodych osób 	<ul style="list-style-type: none"> - brak możliwości pełnego przyuczenia czeladnika do objęcia stanowiska pracy - duża ilość możliwości nie zawsze jest dobrym doradcą, co widać na przykładzie osób uczących się latami, zmieniających kierunki studiów i bez końca poszukujących odpowiedniego dla siebie zawodu - w związku z ograniczonym czasem odbywania stażu istnieje możliwość błędnej interpretacji zagadnień zawodowych przez ucznia

11. Dostępność wypracowanych produktów

Produkt finalny w postaci opisu produktu wraz z załącznikami udostępniony zostanie publicznie w formie plików PDF oraz wersji edytowalnych na stronach internetowych:

- ⑩ Inkubatora Białostockiej Fundacji Kształcenia Kadr www.bfkk.pl oraz www.czasnastaz.edu.pl
- ⑩ Grantobiorcy: www.lipowa.tk
- ⑩ Związku Ceramików Polskich www.zcp.net.pl

12. ZAŁĄCZNIKI

- ⑩ Załącznik nr 1 – Program stażu mobilnego
- ⑩ Załącznik nr 2 – Program stażu stacjonarnego
- ⑩ Załącznik nr 3 – Protokół przekazania materiałów i narzędzi
- ⑩ Załącznik nr 4 – Dziennik stażu
- ⑩ Załącznik nr 5 – Potwierdzenie odbioru noclegów, wyżywienia, korzystania z materiałów/narzędzi oraz ryczałtu za dojazd
- ⑩ Załącznik nr 6 – Lista obecności i potwierdzenie odbioru
- ⑩ Załącznik nr 7 – Zaświadczenie o odbyciu stażu
- ⑩ Załącznik nr 8 – Przykładowa notatka z wizyty studyjnej